

TRWAJMY W WYZNAWANIU WIARY

Jolanta Wójcik

mu oni dobrze znani pod względem duchowym (np. 5,11–14).

Autor pisma i miejsce powstania

Wprawdzie Klemens z Aleksandrii uznawał, że autorem listu był św. Paweł, który napisał go w języku hebrajskim, a Łukasz przełożył na grecki, jednak Orygenes, zwracając uwagę na różnice stylu w porównaniu z innymi listami, przyjmował już autorstwo Pawłowe jedynie w szerokim znaczeniu. Jego zdaniem myśli zawarte w liście były Pawłowe, jednak styl i kompozycja pochodziły od kogoś, kto jedynie przywoływał z pamięci nauczanie Apostoła.

Współczesna egzegeza powszechnie przyjmuje, że List do Hebrajczyków nie jest dziełem Pawła. Podkreśla się, że autorem był starannie wykształcony chrześcijanin, z pochodzenia Hebrajczyk, bardzo zaangażowany w życie wspólnot chrześcijańskich przez nauczanie. Wymienia się Łukasza, Klemensa Rzymskiego, Barnabę, Apollosa i Judę. Na przełomie IV i V wieku Kościół zachodni uznał List za Pawłowy i kanoniczny.

Jeśli chodzi o miejsce powstania, to końcowe pozdrowienia kierują naszą uwagę na Italię: *Pozdrówcie wszystkich waszych przełożonych i wszystkich świętych! Pozdrawiają was b r a c i a z Italii* (Hbr 13,24), chociaż może to oznaczać tyle, co „ci, którzy przybyli z Italii” albo „Italczycy”, czy też „pozostający jeszcze w Italii”.

Datę powstania Listu można wyznaczyć na czasy drugiego pokolenia chrześcijan. Niektórzy przyjmują, że względu na liczne wzmianki o świątyni, za najbardziej prawdopodobny czas, kiedy świątynia jeszcze istniała, a zatem przed wybuchem wojny żydowskiej (66–70 rok). Inni precyzują datę, mówiąc o roku 67, kiedy to rozpoczęły się prześladowania chrześcijan w związku z wybuchem wojny z Rzymianami.

Obecnie jako górną granicę przyjmuje się lata 80. I wieku, wskazując, że Klemens Rzymski (około 95 roku) w swym liście do Koryntian prawdopodobnie zacytował List do Hebrajczyków.

Adresaci

Przy próbie odpowiedzi na pytanie, kim byli adresaci Listu do Hebrajczyków, bierze się pod uwagę przesłanie pisma. Autor poucza odbiorców, że Stare Przymierze, a szczególnie jego system ofiar, zostało zastąpione przez doskonalszą ofiarę Jezusa. Można z tego wnioskować, że pismo zostało napisane do chrześcijan pochodzenia żydowskiego. Przyjmowano także, że odbiorcami

Listu nie byli wszyscy Hebrajczycy nawróceni na chrześcijaństwo, ale członkowie określonej gminy chrześcijańskiej, np. w Koryncie, Rzymie, Aleksandrii, Judei, a nawet w Qumran. Wskazywano też Żydów jerozolimskich, nawet kapłanów ze świątyni, o czym może świadczyć odniesienie do Chrystusa określenia „kapłan” oraz terminy nawiązujące do kultu świątynnego. Odbiorcy mogli przebywać w Italii. Nie należeli jednak do chrześcijan niedawno nawróconych, gdyż otrzymali już pouczenia.

Sam autor Listu nie mówi ani o Hebrajczykach, ani o Żydach, ani o poganach. Zwraca się do chrześcijan będących nimi od dawna: *Gdy bowiem ze względu na czas powinniście być nauczycielami, sami potrzebujecie kogoś, kto by was pouczył o podstawowych zasadach słów Bożych, i mleka wam potrzeba, a nie stałego pokarmu* (5,12). Nie znali oni bezpośrednio Pana (2,3), co daje wskazówkę, że nie byli pochodzenia palestyńskiego. Dzielnie znosili prześladowania w pierwszym okresie po nawróceniu (10,32–34). Autor zobowiązuje ich do walki z grzechem, który prowadzi do zatracenia (10,26–31; 12,16–17) i ostrzega przed poglądami judaizujących (Hbr 13,9–10).

Teologia

Podstawowym tematem jest arcykapłaństwo Chrystusa. Ideą Listu nie jest jedynie ukazanie wyższości Chrystusa nad aniołami, Melchizedekiem, Mojżeszem czy kapłanami starotestamentowymi, ale również wskazanie, iż Nowe Przymierze jest lepsze od Starego.

Autor wskazuje następujące aspekty kapłaństwa Chrystusowego: odmiennosc – opiera się na *sile niezniszczalnego życia* (7,1–28), a nie na prawie dziedziczenia; inny charakter ofiary przebłagalnej (8,1–9,28); doskonała skuteczność w zniesieniu grzechów i uświęceniu ludzi (10,1–18). Kościół ukazano jako nowy lud Boży wędrujący ku prawdziwemu odpoczynkowi w niebie.

Celem stosowania pouczeń doktrynalnych jest zachęta do wytrwania przy Chrystusie wbrew pokusom apostazji i prześladowaniom. Uczniowie muszą wytrwale podążać swą drogą, jak *atleci* (12,1), nie dać się omać (13,9) ani ulec znużeniu (12,3), ciągle stawiać opór grzechowi (12,4). Jednakże w tym wszystkim muszą także mieć radośną pewność zbawienia (10,35) i nieugiętą nadzieję (10,39). Upomnienia te opierają się na nauce dotyczącej Chrystusa, który jest *miłosiernym arcykapłanem*.

Fot. Bożena Dołęgowska-Wysocka

List do Hebrajczyków

Już w pierwszych wiekach chrześcijaństwa zauważono, że List do Hebrajczyków różni się znacznie od pozostałych listów, których autorstwo przypisywano św. Pawłowi. Choć kończy się jak list (Hbr 13,18–25), jednak nie zaczyna się w podobny sposób, nie ma bowiem w nim żadnej informacji o autorze ani adresacie, nie pojawiają się też życzenia „łaski i pokoju”. Pierwsze wyrażenie epistolarne występuje dopiero w 13,22: *napisałem wam*. Po sposobie, w jaki autor zwraca się do odbiorców, to jest *bracia* (3,12; 10,19) czy *bracia święci* (3,1), a także z innych wzmianek można wnosić, że byli